

EVROPSKA UNIJA – BOSNA I HERCEGOVINA

7. SASTANAK PODODBORA ZA TRANSPORT, ENERGIJU, OKOLIŠ I REGIONALNI RAZVOJ

Nacrt preporuka Evropske unije

OKOLIŠ

Horizontalna pitanja i međunarodne konvencije

1. **Opće preporuke za okoliš i klimatsku politiku:** BiH se poziva da u potpunosti provede Sofijsku deklaraciju o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan, te da intenzivira aktivnosti u pravcu kružne, klimatski neutralne, resursno učinkovite i konkurentne ekonomije.
2. Pod vodstvom MVTEO-a BiH, a na osnovu usaglašenog jedinstvenog integrisanog plana (Q2/2024.), BiH treba hitno otpočeti da provodi Strategiju aproksimacije propisa pravnoj stečevini EU u oblasti zaštite okoliša (EAS) koja je usvojena u maju 2017. Ovim bi se postigla usklađenost sa novim pravnim propisima EU i u skladu s tim osigurala revizija, usklađivanje i provedba propisa o zaštiti okoliša u cijeloj zemlji. Potrebno je izvještavati o napretku na godišnjoj osnovi.
3. Nakon dopune cjelodržavne Strategije, BiH treba usvojiti konsolidiranu cjelodržavnu Strategiju zaštite okoliša i Akcioni plan (Q3/2024.) kako bi se osiguralo dobro strateško planiranje u sektoru okoliša.
4. BiH treba osigurati usklađenost propisa u cijeloj zemlji sa direktivama o procjeni uticaja na okoliš (EIA) i o strateškoj procjeni uticaja na okoliš (SEA) (Q3/2023.) i značajno unaprijediti njihovu provedbu, kao i provedbu odredbi koje se odnose na javni pristup informacijama o okolišu i učešću javnosti u procesu donošenja odluka.
5. Da bi ostvarila napredak u oblasti zaštite okoliša, unaprijedila zaštitu okoliša i uskladila propise sa *acquisom* EU, BiH treba ojačati svoje administrativne kapacitete i sisteme praćenja, te znatno unaprijediti međuinstitucionalnu koordinaciju među relevantnim vlastima (Q3/2024).
6. BiH treba pružiti jasne, dosljedne i konsolidovane informacije o ostvarenom napretku, što trenutno nedostaje, kako bi se izbjegle fragmentirane ili zasebne nekoordinirane aktivnosti.
7. Kako bi se unaprijedila provedba konvencija o zaštiti okoliša koje je BiH potpisala i kako bi se osiguralo neosporavano zastupanje i sistematsko izvještavanje u ime BiH, BiH treba hitno formalizirati postupak imenovanja Kontaktne tačke za BiH (Q3/2024).

Napredak u koordiniranom usklađivanju propisa na svim nivoima vlasti s *acquisem* EU i njihova provedba, te aktivnosti na dosljednoj i koordiniranoj provedbi u podsektorskim strategijama

1. BiH se potiče da unaprijedi važeće propise (uključujući zakone o vodama) kako bi se dodatno uskladili s *acquisom* EU o vodama, uključujući i pitanja pročišćavanja komunalnih otpadnih voda, pitke vode i poplava. To bi trebalo uraditi na koordiniran i usklađen način kako bi se osigurala održivost ulaganja, kao što su ulaganja u postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.
2. BiH treba da preuzme obavezu i provede neophodne reforme u ovoj oblasti kako bi upotpunila napore donatora i omogućila održivost i dobro upravljanje vodnim sektorom.

3. BiH treba usvojiti cjelodržavnu strategiju o upravljanju otpadom (Q2/2024.) kako bi osigurala koordinirani pristup rješavanju prioritetnih pitanja za zemlju i ujednačeno usklađivanje s pravnim propisima EU, što je od posebnog značaja u kontekstu kružne ekonomije i Zelene agende za Zapadni Balkan.
4. BiH treba intenzivirati aktivnosti na primjeni principa hijerarhije otpada, uključujući efikasno rješavanje različitih tokova otpada, te započeti pripreme (Q2/2024.) za izradu propisa u cilju usklađivanja sa Strategijom EU za plastiku i Direktivom o jednokratnoj upotrebi plastike.
5. BiH treba izraditi cjelodržavnu strategiju kako bi sistematski i efikasno rješavala pitanje zagađenja zraka te uskladila svoje propise s *acquisom* EU u bliskoj koordinaciji između svih nivoa vlasti. (Q2/2024.)
6. Potrebno je da BiH ubrza uspostavu koordinirane i funkcionalne cjelodržavne mreže za praćenje kvaliteta zraka kako bi se osigurali pouzdani podaci za vlasti i građane BiH. (Q2/2024.)
7. BiH treba uskladiti propise sa Direktivom EU o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih zagađujućih materija (Direktiva (EU) 2016/2284), a posebno ubrzati unapređenje inventara emisija, omogućiti funkcioniranje Registra ispuštanja i prenosa zagađujućih materija i aktivnosti na punoj ratifikaciji i provedbi Konvencije o zraku i njenih protokola (Q2/2024.).
8. BiH treba uskladiti propise s Direktivom o industrijskim emisijama (Q2/2024.) i uspostaviti funkcionalan cjelodržavni Registar ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR) (Q2/2024.), čime će se omogućiti pristup javnosti i slanje prikupljenih podataka institucijama EU-a.
9. BiH treba nastaviti aktivnosti na ratifikaciji Protokola uz Aarhušku konvenciju o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (Q2/2024.).
10. BiH mora osigurati poštivanje Odluke Vijeća ministara Energetske zajednice.
11. BiH treba osigurati primjenu Plana BiH za smanjenje emisija i usvojiti tehničke i finansijske mjere neophodne u tu svrhu (Q2/2024.).
12. Imajući u vidu značaj zaštite prirode/biodiverziteta u okviru Zelenog plana EU i visokog potencijala BiH u ovoj oblasti, BiH treba ostvariti napredak u ovoj oblasti. U tom cilju, BiH treba intenzivirati usklađivanje sa *acquisom* EU u ovoj oblasti (uključujući navedene Direktive EIA i SEA) i uvesti mehanizme za zaštitu prirode i biodiverziteta. (Q2/2024.).
13. Potrebno je da BiH poduzme značajne napore kako bi uskladila i provela propise EU o buci iz okoliša u cijeloj zemlji (Q2/2024.).

Mehanizam Unije za civilnu zaštitu (UCPM)

1. Kao država učesnica u Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu (UCPM), BiH treba aktivno učestvovati u aktivnostima u okviru Mehanizma (obuke, vježbe, sastanci stručnih radnih grupa, prijave za projekte), uključujući registraciju kapaciteta u fondu civilne zaštite.
2. BiH treba nastaviti sa provedbom internih postupaka koji su na snazi za koordinaciju prilikom slanja međunarodne pomoći (u toku).
3. BiH je dužna preduzeti neophodne korake za uvođenje jedinstvenog evropskog broja 112 za hitne slučajeve., pri čemu je prvi usvajanje novog zakona kao nepohodnog pravnog osnova za sve druge korake (odabir odgovarajućeg modela, donošenje Akcionog plana,

izrada projektnog prijedloga, itd.), čijom bi se provedbom država pripremila za uvođenje broja 112 (Q4/2024.)

4. BiH treba započeti s formiranjem kapaciteta za hitne intervencije u cijeloj državi u skladu sa zahtjevima za module civilne zaštite Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i u skladu s odredbama Okvirnog zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH (Službeni glasnik BiH 50/08) (Q1/2025.).

KLIMA

1. Da bi se osigurao strateški pristup sistematskom usklađivanju sa *acquisom* u oblasti klime i učinkovita provedba, BiH treba izraditi (Q2/2024.) i usvojiti (Q3/2024.) Zakon o klimi za cijelu državu.
2. BiH treba dati prioritet usklađivanju s Uredbom o upravljanju (Q2/2024.).
3. BiH treba usvojiti propise o praćenju, izvještavanju, verifikaciji i akreditaciji (Q2/2025) i u potpunosti ih implementirati, u skladu sa obavezama koje proističu iz Energetske zajednice (Q4/2025).
4. BiH se treba uskladiti sa sistemom EU za trgovanje emisijama tako što će postepeno preuzeti Direktivu o sistemu EU-a za trgovanje emisijskim jedinicama (ETS) s ciljem da funkcionalni ETS uspostavi do 2030. godine.
5. Potrebno je da BiH uzme u obzir sve relevantne strategije i odgovarajuće planove, posebno u energetsom sektoru, kako bi omogućila provedbu Pariškog sporazuma te dekarbonizaciju privrede zemlje u skladu sa ciljevima Zelene agende za Zapadni Balkan, za koje je preuzela obavezu.
6. BiH treba usvojiti nacrt integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana (NECP) do 30. juna 2024. uzimajući u obzir preporuke Energetske zajednice (Q2/2024.).
7. BiH treba bez odlaganja izvještavati o provedbi ažuriranog Nacionalnog utvrđenog doprinosa (NDC) za period 2020.-2030. prema Pariškom sporazumu (Q2/2024.).
8. BiH treba započeti s pripremnim radom na ažuriranom NDC (Q4/2024.).
9. Kako ne bi propustila mogućnosti koje pruža zelena tranzicija, BiH treba da se usredsredi na postepeno izbacivanje iz upotrebe uglja i da investira u obnovljive izvore energije, da unaprijedi i ojača svoju administrativnu strukturu i međuinstitucionalnu saradnju u oblasti klimatskih promjena kako bi odgovorila na potrebu za jačanjem klimatskih mjera na održiv način koji prevazilazi okvire trenutnih pojedinačnih projekata. Ovo se posebno odnosi na provedbu Nacionalno utvrđenog doprinosa za cijelu zemlju. Treba intenzivirati i aktivnosti podizanja svijesti.

REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA INSTRUMENATA

1. BiH treba ojačati institucionalne i administrativne kapacitete u smislu programiranja, provedbe, monitoringa i evaluacije sredstava EU-a kako bi poboljšala nivo pripremljenosti za provedbu Regionalne politike EU (Q2/2024.).
2. BiH treba hitno imenovati DIPAK-a kako bi ispunila obavezu iz Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu koji je Bosna i Hercegovina ratifikovala 20.09.2022. godine.
3. BiH treba da finalizira prijedlog za uspostavljanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole za fondove EU u dogovoru sa Evropskom komisijom i usvoji ga do Q2/2025. kako bi se ojačali institucionalni i administrativni kapaciteti za programiranje, provedbu, praćenje i evaluaciju fondova EU u skladu sa regionalnom politikom EU.

4. BiH treba usvojiti jedinstvenu listu prioritetnih infrastrukturnih projekata do Q4/2024. na osnovu razrađenih lista prioritetnih infrastrukturnih projekata u sektorima transporta, energetike, okoliša, ljudskog kapitala i digitalizacije.
5. BiH treba bez odlaganja usvojiti cjelodržavnu Strategiju regionalnog razvoja, s kojom se kasni, kako bi valorizirala razvojni potencijal svih regija i smanjila regionalne i lokalne nejednakosti u BiH (Q4/2024.).
6. BiH treba dvije makro-regionalne strategije (EUSAIR i EUSDR) ugraditi u svoje državne i regionalne razvojne strateške dokumente i provesti ih koristeći sve raspoložive izvore finansiranja (Q4/2024.).

TRANSPORT

Agenda za povezivanje

1. BiH treba pojačati svoje napore za provedbu dogovorenih reformskih mjera za povezanost u oblastima prometa i energije (kontinuirano).
2. BiH treba uložiti veće napore da pronade potrebna finansijska sredstva za autoput Koridor Vc. Plan treba biti izrađen do kraja 2024.
3. BiH treba nastaviti sa naporima za zaključivanje Sporazuma o željezničkim graničnim prelazima i njegovim protokolima sa Hrvatskom (Q3/2024.).
4. BiH treba usvojiti Strategiju o inteligentnim transportnim sistemima (ITS) (Q4/2024.)
5. BiH još uvijek treba uskladiti s ITS direktive u sektorima puteva, željeznica i unutrašnjih plovniha puteva, uspostaviti cjelodržavni sistem za prikupljanje podataka o saobraćajnim nesrećama i osigurati dovoljna budžetska sredstva kako bi se odgovorilo na potrebe održavanja i željezničke i cestovne osnovne mreže (Q2/2024.).
6. BiH treba povećati napore kako bi ispunila obaveze iz Ugovora o Transportnoj zajednici i njegovog Aneksa I (kontinuirano).

Strateški okvir za transport u BiH i akcioni planovi

1. BiH hitno treba nastaviti provedbu Okvirne strategije transporta i njenih akcionih planova u bliskoj saradnji sa svim nosiocima aktivnosti i dostaviti svoje godišnje izvještaje o provedbi Evropskoj komisiji (Q1/2024.).
2. BiH treba usvojiti ažuriranu Okvirnu strategiju transporta BiH (Q1/2024.).

Cestovni i željeznički transport

1. BiH treba dostaviti informacije o svojim planovima i aktivnostima u pogledu razvoja sistema putarina u skladu sa *acquisem* EU o interoperabilnosti elektronskih putarina i u pogledu naplate vozilima za korištenje određene infrastrukture do kraja Q4/2024.
2. BiH se poziva da podrži EU u Evropskom sporazumu o radu posada vozila u međunarodnom cestovnom transportu (AETR) u vezi s provedbom pametnog tahografa i usklađivanjem relevantnih odredbi AETR-a sa izmijenjenim odredbama o vremenu vožnje i periodima odmora po Paketu mobilnosti 1 (usvojen u julu 2020.) do Q3 2024.
3. BiH treba ojačati upravljanje sigurnošću cesta kroz uspostavljanje glavne Agencije za sigurnost cesta (Q4/2024.) i potpuno provesti ostale aktivnosti utvrđene u Regionalnom akcionom planu za sigurnost cesta, uključujući i sveobuhvatnu državnu strategiju za sigurnost cesta za drugu deceniju Akcije za sigurnost na cestama (Q4/2024.).

4. BiH treba potpuno uskladiti svoje propise o prevozu opasnih roba sa *acquisem* EU (Q2/2025.).
5. BiH treba da na najbolji način iskoristi tehničku pomoć u usklađivanju Zakona o željeznicama BiH sa Četvrtim paketom Direktiva EU o željeznicama. Regionalni akcioni plan za željeznice, izrađen u okviru Transportne zajednice, bi trebao biti ključan u provođenju reformskih procesa u cijeloj BiH (Q4/2024.).
6. Kako bi se provele tehničke specifikacije EU za interoperabilnost (TSI), BiH treba, na osnovu TSI-a, početi sa revidiranjem i prečišćavanjem državnih željezničkih tehničkih i bezbjednosnih pravila u skladu sa *acquisem* EU i ovlastima Agencije za željeznice EU (ERA) (kontinuirano).
7. BiH treba povećati napore kako bi se unaprijedila nezavisnost željezničkog regulatora, državnog tijela nadležnog za sigurnost i državnog tijela za istrage do kraja 2024.

Pomorski i transport unutrašnjim plovnim putevima

1. BiH treba usvojiti propise na državnom nivou o plovidbi unutrašnjim plovnim putevima u skladu sa *acquisem* EU, te nastaviti s provedbom prekograničnog Okvirnog sporazuma za poboljšanje plovnosti rijeke Save (Q4/2024.).

Vazdušni transport

1. Po pitanju vazdušnog transporta, BiH treba i dalje osiguravati adekvatnu organizaciju i dovoljne resurse Agenciji za civilno vazduhoplovstvo za nadgledanje bezbjednosti i zaštite, kako bi postupila po nalazima Agencije za bezbjednost vazduhoplovstva EU.
2. BiH se poziva i da ubrza izradu i usvajanje Zakona o vazduhoplovstvu kako bi se uskladila sa *acquisem* EU o vazduhoplovstvu u skladu sa Sporazumom o evropskom zajedničkom vazduhoplovnom prostoru (Q4/2024.).

Prava putnika

1. BiH treba ostvariti daljnji napredak u provedbi *acquisa* EU o pravima putnika u svim vrstama transporta do Q4/2024.

ENERGETIKA

Obaveze iz Ugovora o Energetskoj zajednici

1. BiH treba nastaviti sa izradom integriranog Državnog energetskog i klimatskog plana (NECP) u konsultacijama sa svim relevantnim stranama i dostaviti nacrt plana Sekretarijatu Energetske zajednice na pregled do 30. juna 2024., uzimajući u obzir preporuke Sekretarijata EZ i u slučaju da ne postupi po preporuci ili njenom značajnom dijelu, BiH će javno objaviti svoje razloge.
2. BiH bi trebala finalizirati potpunu transpoziciju Integracijskog paketa električne energije uz pomoć EnCS-a u prvom kvartalu 2024. godine i provesti aktivnosti utvrđene u zakonodavstvu kako bi se omogućilo spajanje tržišta s EU.
3. BiH treba bez odlaganja uskladiti propise na državnom nivou u oblasti električne energije sa Integracionim paketom električne energije i plina sa Trećim energetskim paketom i Paketom za čistu energiju, čime bi se spriječila dalja kašnjenja u otvaranju tržišta energije, razdvajanju i spajanju tržišta, treba uspostaviti tržišta električne energije sa kupovinom unaprijed i isti dan, i ostvariti dalji napredak u reformskim mjerama povezivanja (Q4/2024.). Zakonodavstvo na državnom nivou mora biti popraćeno potpuno usklađenim zakonima na entitetskom nivou (Q1/2025.). Ovo bi trebalo uključivati imenovanje

operatora na tržištu električne energije (NEMO) i otvaranje tržišta za dan unaprijed i isti dan. (Q1/2025.).

4. BiH treba ispraviti sva uočena kršenja *acquisa* EU i Ugovora o energetske zajednici, a posebno u pogledu pravila o državnoj pomoći i treba odmah prekinuti finansiranje nove infrastrukture za ugalj koja je predmet postupka za utvrđivanje povrede (Q2/2024.).
5. Potrebno je da BiH usvoji i provede sveobuhvatnu strategiju obnove zgrada radi unapređenja energetske efikasnosti i smanjenja potražnje, usvoji propise i uvede podsticaje za privatni sektor i domaćinstva (Q4/2024.).
6. BiH treba uskladiti propise i provesti Uredbu o pripravnosti na rizike kao i dodatne relevantan *acquis* u okviru Paketa za integraciju električne energije kako bi se povećala otpornost u slučaju druge energetske krize (Q4/2024.).

TEN-E i povezivanje

1. BiH treba, u bliskoj saradnji među svim nivoima vlasti i uz konsultacije sa civilnim društvom, nastaviti s provedbom akcionih planova na državnom i entitetskom nivou unutar cjelodržavne okvirne energetske strategije, kako bi se radilo na ciljevima iz energetske strategije koji se odnose na prelazak na čistu i održivu energiju i na kombinaciju izvora energije. BiH treba posvetiti posebnu pažnju pitanjima zaštite okoliša i klimatskih promjena te pripadajućim obavezama koje proizilaze iz *acquisa*, kao što su procjene utjecaja na okoliš i strateške ocjene uticaja na okoliš za sve tekuće i planirane investicijske projekte u oblasti proizvodnje energije.
2. BiH bi do 31. decembra 2024. godine trebala donijeti zakone i podzakonske akte radi usklađivanja sa novom TEN-E Uredbom.

Unutrašnje energetske tržište

U skladu sa zahtjevima Energetske zajednice:

1. BiH treba bez odlaganja dovršiti pravno i funkcionalno razdvajanje operatora distribucijskih sistema. (Q4/2024.).
2. BiH trebala usvojiti novi set zakona na državnom i entitetskom nivou kako bi se uskladila sa propisima o integrisanoj električnoj energiji (Q1/2025.). Paralelno, trebalo bi nastaviti sa provedbom, uključujući razdvajanje i certifikaciju Operatora prenosnog sistema, imenovanje operatora za tržište električne energije (NEMO) za razvoj tržišta električne energije za dan unaprijed i isti dan (Q1/2025.).
3. BiH treba provesti deregulisanje utvrđivanja cijena električne energije za sve kategorije osim mikro preduzeća i domaćinstava u skladu sa Paketom integracije tržišta električne energije (Q3/2024.).
4. BiH treba uložiti veće napore da zamijeni trenutne vršioci dužnosti uprave Elektroprenos imenovanjem operativne upravne strukture (Q3/2024.). Ovo uključuje poziciju generalnog direktora, kao i odgovarajuće strukture upravnog i nadzornog odbora, uključujući imenovanje članova nadzornog odbora Nezavisnog operatora sistema čiji mandat je istekao.
5. BiH treba hitno uskladiti svoje zakonodavstvo na državnom nivou u oblasti gasa sa Trećim energetske paketom i Paketom čiste energije, čime bi se spriječilo dalje odlaganje otvaranja energetske tržišta, razdvajanje i spajanje tržišta, uspostavljanje tržišta električne energije za dan unaprijed i isti dan, i postizanje daljeg napretka u mjerama reforme povezivanja (Q4/2024.). Zakonodavstvo na državnom nivou mora biti praćeno potpuno usklađenim entitetskim zakonima (Q1/2025.).

Obnovljiva energija

1. BiH se treba uskladiti sa *acquisem* EU o obnovljivim izvorima energije, kako bi se uspostavio pravni okvir na državnom nivou kojim su usklađene i definisane odgovornosti državnih, regionalnih i lokalnih upravnih tijela za postupke ovlašćivanja, certificiranja i licenciranja (Q2/2024.).
2. BiH treba iskorištavati i ulagati u hidroenergiju na odgovoran način, konstruktivnim dijalogom između svih zainteresovanih strana uključujući civilno društvo, kao i u skladu sa pravilima i procedurama EU, posebno *acquisem* u oblasti okoliša, poštujući pritom principe transparentnosti, pravne sigurnosti i odgovornosti. Trebala bi uzeti u obzir kumulativni uticaj malih hidroelektrana na upravljanje vodama i prirodom (kontinuirano).

Energetska efikasnost

1. BiH treba postaviti kao prioritet usvajanje državnog energetskog i klimatskog plana koji će uključivati ciljeve i mjere energetske efikasnosti (Q2/2024.), dati prioritet usvajanju dugoročne strategije obnavljanja zgrada (Q4/2024.) i završiti preuzimanje Direktive o energetske efikasnosti i Okvirne Uredbe o označavanju energetske efikasnosti (Q4/2024.).

Nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja

1. BiH se potiče da pristupi Evropskoj platformi za razmjenu radioloških podataka (EURDEP) (Q1/2024.).
